

**Robert
Szymaniak.pl**
Profesjonalny FOREX Trader

JAK ZWIĘKSZYĆ ZYSKI NA FOREX?
10 POMYSŁÓW, KTÓRE ODMIENIĄ
TWÓJ TRADING!

Autor | Robert Szymaniak

Spis treści

Nota prawna.....	3
Ostrzeżenie o ryzyku	3
Opinie czytelników poradnika	4
Wstęp.....	6
Lekcja 1. Handluj na czystym wykresie cenowym	7
Lekcja 2. Zaakceptuj straty.....	10
Lekcja 3. Wykorzystaj trend.....	13
Lekcja 4. Oddal swoją perspektywę czasową	17
Lekcja 5. Ogranicz koszty swojego Tradingu	20
Lekcja 6. Handluj na płynnych rynkach	23
Lekcja 7. Czytaj książki na temat Tradingu	27
Lekcja 8. Sformułuj kompletny plan inwestycyjny	30
Lekcja 9. Przetestuj dokładnie swój plan	33
Lekcja 10. Prowadź dziennik inwestycyjny	38
Kilka słów o mnie.....	42

Nota prawna

Copyright by Robert Szymaniak, rok 2012

Autor: Robert Szymaniak

Tytuł: Jak zwiększyć zyski na FOREX? 10 pomysłów, które odmienią Twój Trading.

Data: 30.10.2012

Robert Szymaniak

ul. Podhalańska 7/5

85-132 Bydgoszcz

email: robert@robertszymaniak.pl

Niniejsza publikacja może być kopiowana, oraz dowolnie rozprowadzana tylko i wyłącznie w dostarczonej formie. Zabronione są jakiekolwiek zmiany w zawartości publikacji bez pisemnej zgody Autora. Zabrania się również jej odsprzedaży.

Autor publikacji dołożył wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie ponosi jednak odpowiedzialności za to, jak te informacje zostaną wykorzystane.

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Ostrzeżenie o ryzyku

Inwestowanie na rynku terminowym, w tym na rynku FOREX związane jest ze znacznym ryzykiem i możliwością poniesienia strat. Możliwa jest całkowita utrata zainwestowanych środków. Dlatego w decyzjach inwestycyjnych należy uwzględniać swoją własną sytuację finansową. Autor publikacji nie ponosi odpowiedzialności za straty, wynikające z wykorzystania przedstawianych tutaj informacji.

Opinie czytelników poradnika

„Poradnik napisany bardzo prostym i przystępnym językiem. Dowiedziałem się z niego wiele ciekawych informacji. Dobre źródło dla początkujących osób. Ćwiczenia podsumowujące każdy rozdział to atrakcyjna możliwość wzbogacenia zdobytej wiedzy na własnym rachunku. Sami dobrze wiemy, że ćwiczenie czyni mistrza. Robert obyś nie ustawał w tym co robisz, bo robisz to bardzo dobrze”

Bartosz Cieślik

„Bardzo obszerny i naprawdę uznanie, że chciałeś to napisać. Poradnik jest świetny. Zawiera wszystkie bardzo ważne, cenne uwagi – niestety najczęściej ignorowane przez początkujących traderów. Najważniejsze zdania pogrubione, tak żeby zapamiętać co najważniejsze. Gratuluję pomysłu i mam nadzieję, że początkujący inaczej do tego podejda niż ja kiedyś. Chociaż dla długo grających już traderów też przyda się przeczytać dla przypomnienia.”

Tomasz Brzozowski

„Książka jest napisana bardzo przyjaznym i zrozumiałym stylem. Każdy rozdział jest napisany w sposób, który można określić jako „nic dodać, nic ująć”. Nie ma zbędnego dublowania wiadomości, książka w odpowiednich miejscach odsyła do bloga, gdzie często zawarte jest rozwinięcie tematów.”

Przemysław Zych

„Poradnik naprawdę zasługuje na pochwałę. Może się wydawać podstawowe rzeczy, ale konkretnie ujęte i zebrane w całość”

Marcin

„Poradnik bardzo mi się podobał jest w nim dużo cennych rad”

Marta Kownacka

„Poradnik zawiera wiedzę dla początkujących, ale jest wszystko dobrze uporządkowane. Jest okej, w końcu jest za darmo :-)”

Łukasz

„Poradnik, tak jak napisałeś we wstępie, jest rzeczywiście esencją tego co potrzebne do tradingu. W dużej mierze to informacje, które zawarłeś w artykułach na blogu, ale fajnie mieć to w jednym miejscu :-) Ciekawy pomysł z tymi ćwiczeniami po każdym rozdziale :-) Żałuję tylko, że traciłem czas na czytanie innych bezwartościowych pozycji oraz na testowaniu coraz to nowszych „złotych Graali” wskaźników :-) Ładnie to wszystko upraszczasz, pozostaje tylko wprowadzić to w życie :-) właśnie „tylko”.....:)”

Michał Kalista

„Poradnik jest oki, prosty, czytelny, poruszający bardzo ważne zagadnienia, podobał mi się. Jeżeli chodzi o ocenę to 5+”

Krzysztof Adamala

„Powieм szczerze, że po przeczytaniu byłem miło zaskoczony. Raczej w takich poradnik znajduje się pusta gadanina, a Ty dajesz konkretne rady co zrobić aby poprawić swój trading. Szczególnie ciekawie czyta się o rzeczach z którymi człowiek musiał się zmagać. Z niektórymi sobie już poradziłem z innymi jeszcze walczę. Niezły pomysł z nagrywaniem swoich transakcji na video. W ogóle nie brałem pod uwagę takiego prowadzenia dziennika. Spoko pomysł”

Łukasz Szczepanik

„Poradnik super - prosto, zwięźle i na temat”

Tomasz Biernacki

„Poradnik jest według mnie bardzo dobry. A jego ogromną zaletą jest to, że faktycznie otwiera oczy osobie która zapętlila się w FX ze względu na mnogość stosowanych wskaźników i strategii. Bardzo dobrze mi się go czytało i też na pewno dużo wniesie w mój rozwój inwestycyjny”

Tomasz Łaciak

Wstęp

Witaj Traderze! Zgłosiłeś się po ten poradnik, ponieważ chcesz zmienić swoją obecną sytuację. **Marzysz o tym, by zarabiać więcej na FOREX?** A może chcesz dowiedzieć się o co w tym biznesie naprawdę chodzi? Po przeczytaniu tego poradnika, powinieneś znaleźć odpowiedzi na nurtujące Cię pytania.

Podzieliłem e-booka na 10 krótkich lekcji. **Znajdziesz w nich esencję tego, czego potrzebujesz do osiągnięcia sukcesu na FOREX.** Krok po kroku zdobędziesz bezcenną wiedzę, która pozwoli Ci w okamgnieniu zwiększyć swoje zyski.

Napisałem ten poradnik dla ludzi, którzy mają już jakieś pojęcie o rynku FOREX. Zakładam, że wiesz jak funkcjonuje ten rynek i znasz definicje związanych z nim pojęć. Jeśli tak nie jest, polecam Ci przeszukanie zasobów Google i Wikipedii. Powinieneś znaleźć tam wszystkie podstawowe informacje i terminologię, używaną na FOREX. Ta wiedza pomoże Ci w pełni wykorzystać pomysły zawarte w tym poradniku.

Zazdroszczę Ci przyjacielu. **Kiedy ja zaczynałem na rynkach, niewiele było materiałów, do których mogłem się zwrócić.** Jeszcze gorzej było, gdy poczytałem trochę na temat FOREX. Poziom nauczania Tradingu w naszym kraju niestety ogranicza się do zupełnych podstaw. Pora to zmienić!

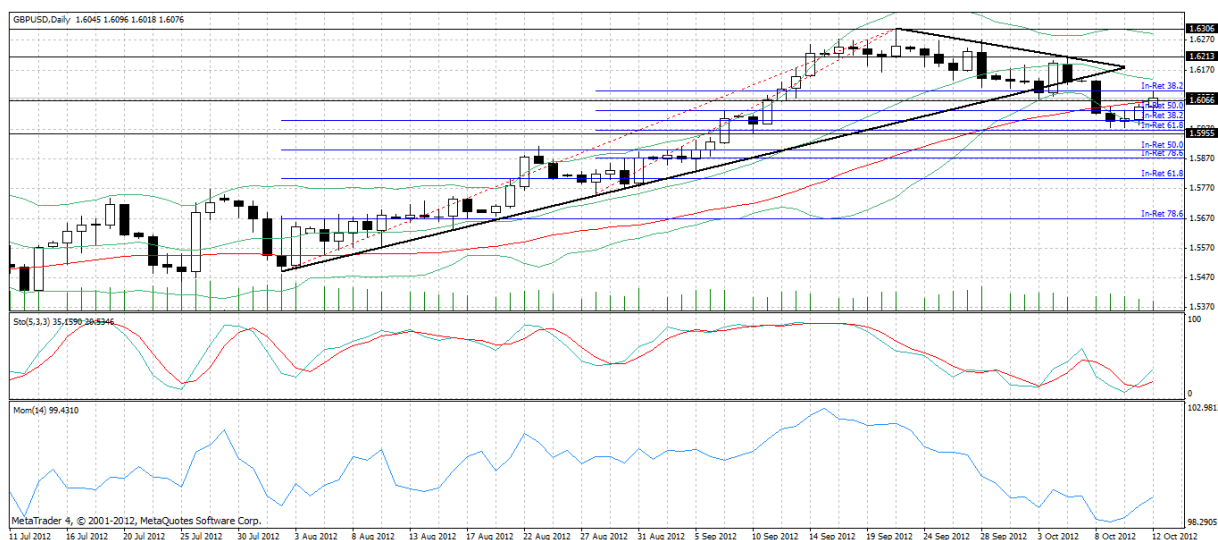
Ten poradnik ma na celu odpowiedzieć na jedno pytanie: „Jak zarabiać więcej na FOREX?”. Po jego przeczytaniu, powinieneś już wiedzieć i zmierzać nieprzerwanie w tym kierunku.

Pamiętaj jednak, że to dopiero początek. **Czeka Cię mnóstwo pracy, by wprowadzić wszystkie 10 lekcji w życie.** Będziesz miał zapewne wiele pytań i wątpliwości. Nie załamuj rąk. Zawsze służę Ci pomocą. Wszelkie pytania kieruj na mój adres e-mail: robert@robertszymaniak.pl.

Dość już tych wstępów! Przechodzimy do pierwszej lekcji naszego kursu. Gotowy? Zaczynamy!

Lekcja 1. Handluj na czystym wykresie cenowym

Wykres cenowy to podstawowe narzędzie Twojego handlu. **Uważam dodatkowo, że jest ono w zupełności wystarczające do podejmowania skutecznych decyzji inwestycyjnych.** Co mam na myśli? Pozwól, że posłużę się przykładem.

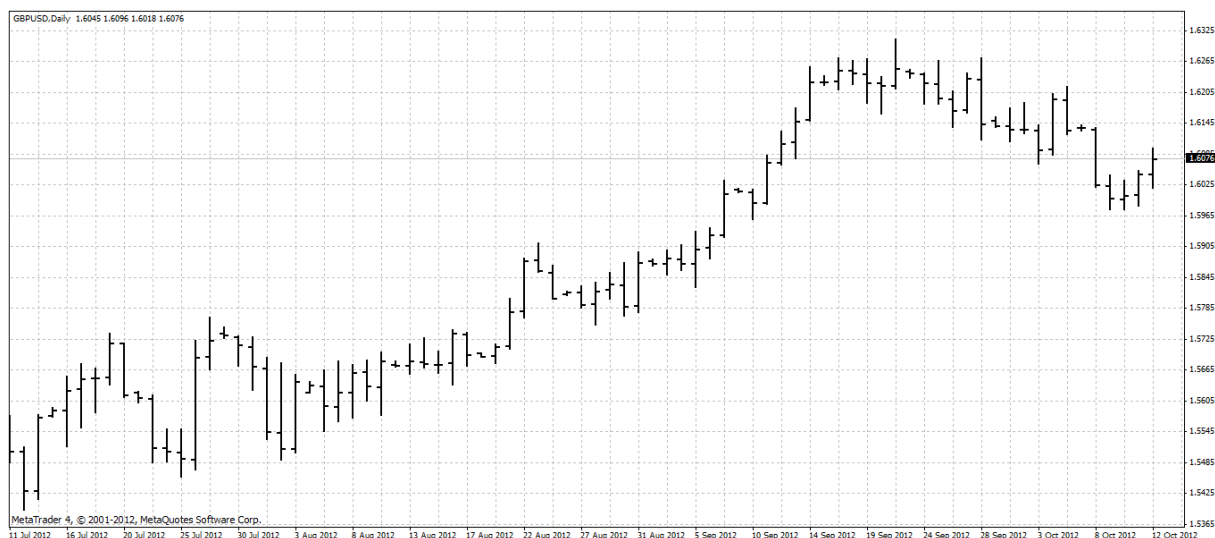

Źródło: www.xemarkets.com

Ten wykres obrazuje raj analityków technicznych. Oni wprost uwielbiają komplikowanie życia sobie i innym. Fakt jest taki, że cena ruszy się w górę bądź w dół. Prędzej czy później twórca pierwszego wykresu będzie miał rację. Do tego momentu on i jego „wyznawcy” mogą jednak stracić wszystkie pieniądze.

Zaśmiecanie wykresu całym dostępnym arsenałem wskaźników nie ma najmniejszego sensu. Przyczyna tego jest bardzo prosta. **Większość wskaźników analizy technicznej stanowi pochodną ceny.** Po co więc zawracać sobie głowę wykładniczo uśrednioną ceną zamknięcia podzieloną przez różnicę pomiędzy ceną najniższą i najwyższą z ostatnich 5 dni? **Wszystko to widzisz na czystym wykresie cenowym!** Nie uzyskujesz żadnej dodatkowej informacji z analizy wskaźników. Jedyne, co mogą Ci one dać, to poczucie, że korzystasz z bardzo zaawansowanych narzędzi. To już jednak temat na zupełnie inną dyskusję...

Spójrz na kolejny wykres.

Źródło: www.xemarkets.com

Tak, to naprawdę ten sam rynek, co na poprzednim wykresie. Co się z nim stało? Dlaczego nagle stał się taki czytelny? Pozwól teraz, że zadam Ci pytanie. **Który wykres wydaje Ci się bardziej zrozumiały? Na którym lepiej widzisz panujący trend?** Oczywiście wykres drugi prezentuje dużo czystszy obraz sytuacji. Mniej na nim szumu i wykluczających się wzajemnie informacji. Przeanalizujemy go przez chwilę.

Na wykresie widzisz, że rynek był w silnym trendzie wzrostowym. Zakończył go jednak, gdy słupek wybijający ostatni lokalny szczyt, zostawił za sobą tzw. długi ogon. Niektórzy nazywają takie zachowanie rynku „pin bar”. Później rynek powoli spadał. Nie był to jednak zdecydowany ruch w dół. Bardziej zaznaczała się niepewność. Dlaczego? Zauważ, że rynek pomimo spadków, co chwile wybijał high kolejnych słupków dziennych. Co to nam mówi o sytuacji rynkowej? Mniej więcej tyle, że nie buduje nam się trend spadkowy, a bardziej konsolidacja. Możemy zatem spodziewać się uspokojenia sytuacji i braku jednoznacznego trendu. Najlepiej w tej sytuacji poczekać z boku na dalsze sygnały rynku.

Podsumowanie

Sam widzisz jakie to łatwe! Stawiaj na prostotę wykresu cenowego. **Wyrzuć wszelkie systemy „hokus-pokus”, które różni ludzie próbują Ci wcisnąć.** Prawdę masz przed swoimi oczami. To wykres Ci ją pokaże. Twój cały sukces na FOREX zależy od przyswojenia tej jednej prostej tezy. Jeśli uwierzysz, że to prawda, zmiany cen przestaną być dla Ciebie plątaniną losowych zdarzeń. Odnajdziesz na rynku ład i porządek. Twoje posunięcia będą pewne i zorganizowane. Przyjmując to odświeżające podejście do sprawy, na pewno zwiększysz swoje zyski na FOREX.

Ćwiczenia

Byś miał pewność, że przyswoiłeś tą lekcję, wykonaj proszę dwa ćwiczenia:

1. Otwórz proszę wykres, na którym normalnie wykonujesz transakcje. A teraz usuń wszystkie wskaźniki techniczne, które go zaśmiecają! Nie oszczędź żadnej średniej ruchomej ani linii trendu. Wszystko ma zniknąć!
2. Gdy patrzysz na czysty wykres cenowy, wyciągnij kartkę papieru i długopis. Zanotuj wszystko, co widzisz na tym wykresie. Jaki panuje na nim trend? Które poziomy będą istotne w najbliższym czasie? Czy możesz wykorzystać te informacje do zarobienia pieniędzy?

Lekcja 2. Zaakceptuj straty

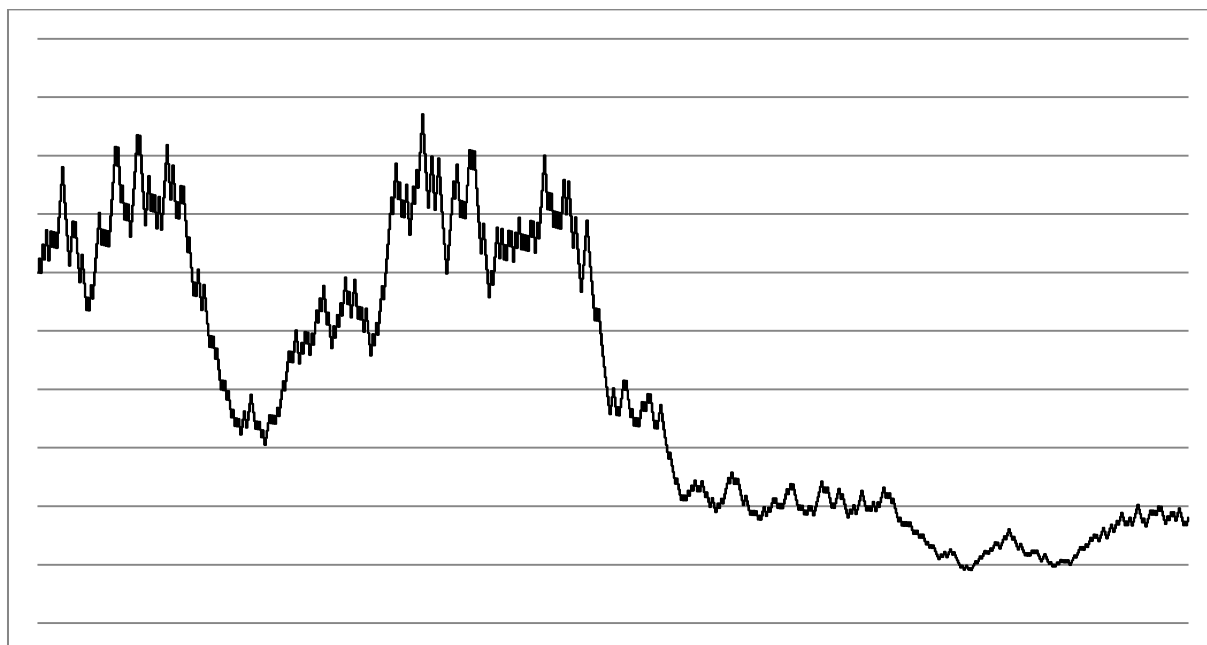
Straty kapitału to na FOREX zjawisko naturalne. Jeśli tego nie zaakceptujesz, sprawisz sobie problem. Każde stratne wejście będziesz wtedy odbierał jako swój błąd. Będziesz mówił do siebie: „jak mogłem być taki głupi, że wszedłem w ten trade?!”. Twojemu kajaniu nie będzie końca. A przecież można całkiem inaczej.

Czytaj uważnie. Ta jedna informacja może całkowicie zmienić Twoje spojrzenie na rynek. Gotowy? Oto i ona:

Ruch cen na rynku, tak naprawdę jest zjawiskiem losowym.

Jak to możliwe? Przecież uczymy się tyle o analizie technicznej i powtarzalnych formacjach. Poświęcamy mnóstwo czasu i energii, by przewidywać ruchy cen. Skoro to wszystko losowe, to skąd mamy wiedzieć, co się stanie za chwilę? Właśnie do tego zmierzam.

Zdaję sobie sprawę, że akceptacja tego faktu nie przyjdzie Ci z łatwością. Posłużę się więc przykładem. Spójrz proszę na wykres.

Źródło: www.tvmcalcs.com

Mam dla Ciebie zagadkę. Co przedstawia powyższy wykres? Specjalnie usunąłem osie, abyś mógł skupić się wyłącznie na przedstawianej krzywej. Jakież pomysły? **Otóż ten wykres, przyjacielu, obrazuje wyniki 1 000 rzutów monetą.** Notowania rozpocząłem od wartości 60 punktów. Ceną otwarcia zawsze była cena zamknięcia z dnia poprzedniego. W momencie, gdy wypadał orzeł dodawałem 4% do ceny zamknięcia. Jeśli wypadała reszka, odejmowałem 4% od ceny zamknięcia. Rzutów nie wykonywałem fizycznie. Zrobił to za mnie odpowiedni generator. I jak Ci się to podoba? Czy wciąż wątpisz w losową naturę rynków?

Nasze umysły bardzo słabo znoszą myśl o losowości. W teorii matematyki powstało wiele paradoksów właśnie wokół tych zagadnień. **Jeśli coś wydaje nam się przypadkowe, od razu zakładamy, że nie można na tym osiągać systematycznych wyników.** Nic bardziej mylnego.

Jak wykorzystać losowość rynków do zarabiania? Popatrz chociażby na system IBB, który udostępniam na stronie. Ma on skuteczność na poziomie 40%. **Oznacza to, że średnio 6 z 10 transakcji zakończy się stratą.** Jak więc mogę na nim zarabiać? To proste. Wykonuję wszystkie transakcje wskazane przez system. Zyskowe zarabiają dla mnie 2 razy więcej niż tracą stratne. Wtedy mogę spokojnie oczekiwać na moje zyski.

Tutaj pojawia się ważne pytanie. Czy jestem w stanie przewidzieć, które transakcje zyskają, a które tracą? Oczywiście, że nie! Nie mam przecież kryształowej kuli. **Jedyne co mi pozostaje, to wykonywać konsekwentnie transakcje, które wskazuje system.** Wtedy i tylko wtedy mogę systematycznie zarabiać w tym losowym i niepewnym środowisku.

Podsumowanie

Co więc począć? Zawsze pamiętaj, że każda, choćby nie wiem jak dobrze zaplanowana transakcja, może być stratna. Nic na to nie poradzisz. **Nie możesz winić siebie za ponoszone straty. Nie istnieje system, który tylko by zarabiał.** Jeśli ktoś próbuje Ci wmówić, że jest inaczej, zatkaj uszy i uciekaj jak najdalej! Na rynku nic nie jest pewne. Przykład mojego systemu i każdego innego, dobitnie tego dowodzi.

Twoją jedyną szansą na zyski na FOREX jest akceptacja strat. Twoim zadaniem jako Tradera jest podejmowanie ryzyka. Za to jesteś nagradzany na rynku. **Szansa na zysk pojawia się tylko w obliczu ryzyka straty.** Pamiętaj o tym zawsze, gdy otwierasz pozycję na rynku.

Ćwiczenia

Mam nadzieję, że ta lekcja sprowokowała Cię do myślenia. By utrwalić informacje, które Ci przekazałem, wykonaj poniższe czynności:

1. Oddal maksymalnie widok swoich wykresów cenowych. Porównaj ich wygląd z przedstawionym tutaj wykresem rzutów monetą. Czyż nie są identyczne?
2. Wyjmij ze swojego portfela monetę 5-złotową. Wykonaj nią 50 rzutów i zapisz ich wyniki. Następnie stwórz wykres, na którym Orzeł oznacza wzrost kursu o 5%, natomiast Reszka spadek 5%. Miłej zabawy.
3. Przeczytaj mój artykuł, dotyczący [wykorzystania losowości do zarabiania na FOREX](#). Myślę, że wyciągniesz z niego kilka wartościowych wniosków.

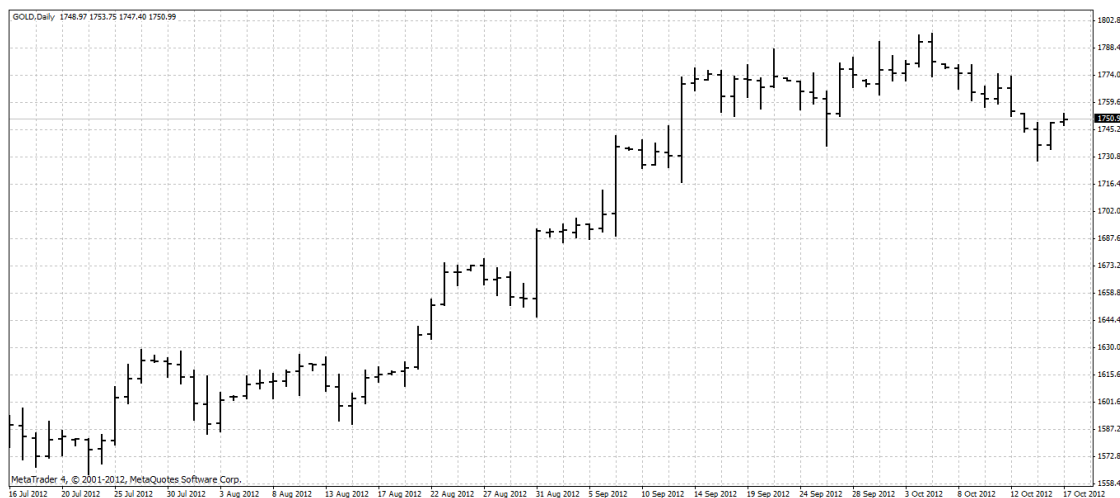
Lekcja 3. Wykorzystaj trend

Słyszałeś nieraz, że „trend jest Twoim przyjacielem”. Ten i wiele podobnych truizmów krąży po świecie inwestycji. Wiesz zapewne, że **powinieneś zawierać transakcje zgodnie z panującym trendem**. Niestety mało kto potrafi powiedzieć Ci JAK dokładnie się za to zabrać.

W tej lekcji zajmiemy się tematem wykorzystywania trendów cenowych do zarabiania. **Całym sercem wierzę w podążanie za trendem**. Uważam to za najlepszą metodę Tradingu na FOREX.

Dlaczego tak lubię podążanie za trendem? Przyczyna tego jest bardzo prosta. **Zjawisko trendu zwykle pociąga za sobą wzrost zmienności na rynku**. Zmienność daje okazje do zarobienia. Żaden system nie jest w stanie osiągać pozytywnych rezultatów, jeśli rynek się nie rusza. Dlatego trendy są takie istotne.

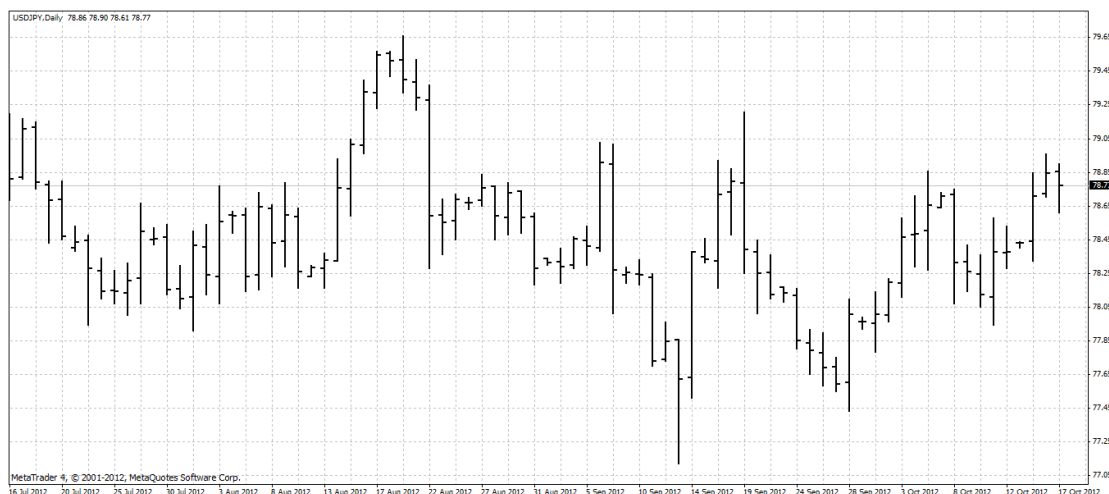
Pokażę Ci teraz dwa rynki. Zastanów się na którym łatwiej zarobić.

Źródło: www.xemarkets.com

Na tym wykresie widzisz silny, zdrowy trend wzrostowy. Zwróć uwagę na długie słupki zwyżkujące, które miały miejsce. **Tak właśnie działa trend! Rynek gwałtownie przyspiesza ruszając w jego kierunku.**

Przyczyną tego zjawiska jest duże nagromadzenie zleceń Traderów, którzy próbują wyznaczyć koniec wzrostów. **Rynek jest dla nich bezlitosny. Potężnie wybija ich zlecenia Stop Loss, ustawione tuż ponad rynkiem.** Według mnie, na takim rynku bardzo łatwo zawierać transakcje. A Ty jak sądzisz?

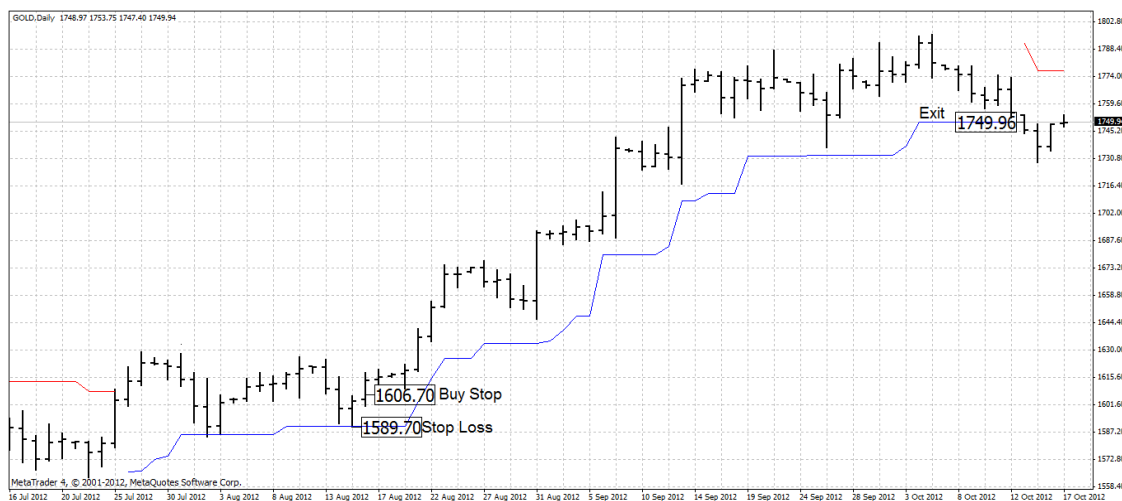
Źródło: www.xemarkets.com

Drugi wykres to rynek USDJPY. Jego kształt w dużej mierze wynika z wpływu Banku Centralnego Japonii. Nie musisz jednak tego wiedzieć. Wystarczy, że spojrzysz na wykres. Nie widać tutaj wyraźnych trendów. Powstają jedynie krótkie wahnięcia w górę i w dół. **Czy jesteś w stanie ocenić, w którą stronę teraz będzie podążał rynek?** Nawet jeśli tak, to czy opłaci Ci się zawarcie transakcji zgodnie ze swoją oceną? Chodzi o to, że zysk, którego oczekujesz najczęściej nie przekroczy podejmowanego ryzyka. Sam musisz stwierdzić, co Ci bardziej odpowiada. Moim zdaniem, operowanie na rynkach w trendzie jest najlepszym wyborem.

Ok, mamy już rynek w trendzie. Jak teraz wykorzystasz to do zarabiania? To bardzo proste. Tylko proszę, nie bij ;-). **Rozwiązania, które proponuję mogą wydać Ci się oczywiste. Jednak dopiero ich konsekwentna aplikacja uczyni Cię skutecznym Traderem.** Gotowy? Oto moja rada:

Nie używaj zleceń Take Profit. Przesuwaj jedynie Stop Loss!

Najlepszą metodą wykorzystania trendu jest przesuwanie zlecenia Stop Loss wraz z ruchem rynku. Pokażę Ci dokładnie, co mam na myśli na przykładzie wykresu z początku tej lekcji.

Źródło: www.xemarkets.com

Na wykres naniosłem wskaźnik, którego używam na co dzień. Nazywa się Volatility Stop. Służy mi do wyznaczania poziomów przesuwania zlecenia Stop Loss. Jak widzisz, dzięki niemu mogłem długo utrzymać się w tym trendzie i w pełni wykorzystać jego potencjał. Jeśli chcesz uzyskać więcej informacji na temat wskaźnika, zajrzyj na stronę poświęconą [Volatility Stop](#) na moim blogu.

Powiesz pewnie, że specjalnie wybrałem ten przykład. I masz rację! ;-)
Wybrałem transakcję, na której mogłem pokazać siłę podążania za trendem. Nie chcę Cię oszukiwać. **Zdarzy się wielokrotnie, że poniesiesz straty.** Rozmawialiśmy o tym w poprzedniej lekcji. Jeśli już jednak złapiesz odpowiednią transakcję, wykorzystaj ją do maksimum. **Transakcja, którą Ci pokazałem dała zysk, który stanowił 8-krotność poniesionego ryzyka!** Mogłeś doświadczyć wcześniej kilku strat. Jednak takie jedno, dwa zyskowe wejścia sprawiają, że każdy rok zakończysz na plusie.

Ćwiczenia

Ważne, byś konsekwentnie stosował pokazywane przeze mnie narzędzia. Dla utrwalenia przedstawionych informacji, wykonaj poniższe zadania:

1. Obejrzyj film instruktażowy, dotyczący [wyznaczania trendu na FOREX](#). Zaczynij od dziś w ten sposób rozpoznawać trendy.
2. Usuń ze swoich pozycji zlecenia Take Profit. Korzystaj wyłącznie z przesuwania Stop Lossa.
3. Handluj tylko na rynkach, które budują silne, zdrowe trendy. Na dzień dzisiejszy są to rynki: EURUSD, USDCHF, GBPUSD, AUDUSD.

Lekcja 4. Oddal swoją perspektywę czasową

Traderom, szukającym wiedzy o FOREX, krąży po głowie jedno pytanie: „Na jakim interwale najlepiej zawierać transakcje?”. Dosłownie każde szkolenie, na którym byłem, okraszono tym pytaniem. Dlaczego właśnie tego chcą dowiedzieć się inwestorzy? **Czy istnieje coś takiego jak optymalny interwał do zawierania transakcji?** Porozmawiamy o tym w tej lekcji.

Pytanie o interwał pojawia się zwykle w momencie, gdy prowadzący skończył prezentować swoją metodę inwestowania. Szczególnie jeśli ta metoda bazuje na dalszej perspektywie czasowej. **Inwestorzy chcą w odpowiedzi usłyszeć, że metoda działa na każdym interwale. Mogą wtedy zejść na wykres 5-minutowy i „znaleźć” więcej transakcji.** Czy takie podejście rzeczywiście daje zyski?

Na początek, musisz zdać sobie sprawę, że nie istnieją uniwersalne techniki inwestowania. **Handlowanie na każdym interwale czasowym wymaga stosowania nieco innych narzędzi i innego podejścia.** Na podstawie moich obserwacji widzę, że techniki podążania za trendem, korzystniej wypadają na wykresie dziennym. Z drugiej strony, jeśli ktoś lepiej czuje się jako Daytrader, powinien stosować metody bliższe scalpingowi. To, jaki styl wybierzesz zależy w głównej mierze od Twojego podejścia do inwestowania.

Traderzy często atakują mnie za moją krytykę daytradingu. Bronią w ten sposób swojego podejścia do inwestowania. Mają do tego pełne prawo. Warto przy tym zwrócić uwagę na obiektywne fakty, które przeczą sensowności daytradingu.

Daytrading to bez wątpienia najzyskowniejsza technika dla Twojego brokera. Dokładnie tak! Im więcej transakcji zawierasz, Tm więcej zarabia Twój broker. Właśnie dlatego, namawia Cię do daytradingu. Dlatego w prezentacjach video analizuje wykres w perspektywie od H1 do M5. **Broker chce, żebyś sądził, że „tak to robią profesjonaliści”.** Z całym

szacunkiem, ale profesjonaliści „robą to” w różny sposób ;-). Nie ma jednego stylu, który powinni stosować wszyscy. To samo tyczy się daytradingu. Jeżeli czujesz się nieswojo, patrząc na wykresy M5, albo ponosisz ciągłe straty, może pora coś zmienić?

Spójrz bardziej przychylnym okiem na skalę D1. W tej perspektywie informacje o cenie są bardziej czytelne. **Patrząc na ten wykres, uzyskujesz lepszy obraz tego, co działo się na rynku.** Jaką informację daje Ci uformowanie się świecy doji na M5? Niewielką. A kiedy to samo zdarzenie widzisz w perspektywie dziennej? Gdy cały dzień cena poruszała się w ograniczonym zakresie i dodatkowo zamknięcie miało miejsce tam, gdzie otwarcie? Sam widzisz, że z wykresu dziennego możesz wyczytać dużo więcej informacji niż z wykresów intraday.

Nieważne czy zawierasz transakcje na D1 czy M5. **Analiza wykresu dziennego powinna stać się stałym elementem Twojego planu inwestycyjnego.** Podczas gdy mniejsze wykresy formują się różnie u różnych brokerów, wykres dzienny prezentuje się w zasadzie identycznie. Uczyń więc z wykresu dziennego część swojego arsenału inwestycyjnego.

Wykres dzienny może pomóc Ci również przy odpowiedniej selekcji transakcji. **Jeśli często otwierasz bezsensowne trade'y, oddalenie wykresu może to ograniczyć.** Skupisz się tylko na transakcjach z dużym potencjałem zysku. Oczywiście, tutaj również narażasz się na straty. Jednak spokój, z jakim będziesz analizował rynek, pozwoli Ci je przeżyć bez odczuwania zbędnych emocji.

Ćwiczenia

By wykorzystać informacje, zawarte w tej lekcji, wykonaj poniższe zadania:

1. Od dzisiaj, uczynić wykres dzienny stałym elementem Twojego warsztatu inwestycyjnego. Niezależnie od stosowanych technik, zawsze rozpoczynaj analizę od wykresu D1. Zobaczysz jak korzystnie wpłynie to na Twoje wyniki.
2. Zaznacz poziomą linią punkty low i high z ostatniej świecy D1. Następnego dnia obserwuj jak rynek zareaguje na te poziomy. Czy wybija je z impetem? Sprawdź sam!

Lekcja 5. Ogranicz koszty swojego Tradingu

Koszty handlu na FOREX to bardzo rzadko poruszany, a jednak istotny temat. W tej lekcji zajmiemy się ich liczeniem. **Poznasz również 3 sposoby ograniczenia kosztów Tradingu do niezbędnego minimum.**

Zacznijmy od rodzajów kosztów, które ponosisz na FOREX. Zaliczamy do nich:

- Spread
- Prowizje
- Swap

Twój broker z góry określa ich wysokość. Zacniemy od spreadu, ponieważ to najbardziej rozpoznawany koszt na FOREX. Chyba nie muszę Ci mówić, że im niższy spread proponuje broker, tym lepiej?

Zawsze poszukuj brokera, oferującego najniższy spread. **Porównaj spready różnych brokerów, przeglądając dział „specyfikacja instrumentów” na ich stronach internetowych.** Tam wszystko masz dokładnie wyszczególnione. Nieważne, co broker mówi w reklamie. Zawsze sprawdź czy jej treść pokrywa się ze specyfikacją.

Z moich własnych poszukiwań wynika, że najlepsze warunki wśród brokerów FOREX prezentuje obecnie [Exness](#). **Handluję tam, ponieważ spread na EURUSD waha się między 0.1 a 0.9 pipsa.** Poślizgi cenowe zdarzają się tam bardzo rzadko, a z rekwotowaniem nigdy nie miałem do czynienia. To dla mnie optymalne warunki inwestowania. Sam jednak sprawdź, interesujące Cię oferty. Nie musisz wierzyć mi na słowo.

Spreadowi w niektórych przypadkach towarzyszy również prowizja. **Płacenie prowizji dotyczy szczególnie rachunków typu ECN.** Wtedy broker nalicza prowizję, ponieważ za realizację naszych transakcji nie otrzymuje innego wynagrodzenia. Prowizję określa się kwotowo i na dzień dzisiejszy wynosi ona pomiędzy 2,5 a 8,5 USD za 1 lot.

Ostatni z kosztów handlowania an FOREX to SWAP. Ten koszt wynika z rozliczenia różnicy w oprocentowaniu walut, których dotyczy transakcja. **Jeśli na przykład otworzyłeś krótką pozycję na AUDUSD, to za każdy dzień przetrzymania transakcji, będziesz musiał uiścić odpowiednią opłatę.** Dzieje się tak, ponieważ Australia ma wyższe stopy procentowe niż USA. Jeśli więc zamieniasz AUD na USD, płacisz brokerowi za „użyczenie” Ci wyżej oprocentowanej waluty.

Broker automatycznie odlicza SWAP od Twojego rachunku. Nie masz się jednak czym martwić. **W przypadku głównych par walutowych wartości SWAP są na tyle symboliczne, że nie uszczkną zbyt wiele z Twojego zysku.** Jeśli jednak handlujesz na bardziej egzotycznych parach, zwróć szczególną uwagę na wielkości SWAP. Czasami mogą Cię one nieźle zaskoczyć.

Powiedziałem Ci trochę o kosztach handlu na FOREX. Zajmiemy się teraz sposobami ich ograniczania. O pierwszym już nieco napomknąłem. **Chodzi o selekcję odpowiedniego brokera.** Odpowiedni nie znaczy koniecznie ten, z najniższymi spreadami. Chociaż ten czynnik ma duże znaczenie.

Optymalny broker powinien pozwalać Ci na realizację Twojej strategii inwestycyjnej po najniższym możliwym koszcie. Jeśli na przykład chcesz stosować scalping na wykresie M1 pary EURGBP, to upewnij się, że Twój broker Ci to umożliwi. Jeśli natomiast potrzebujesz wielu instrumentów, by zabezpieczać swoje pozycje i portfel, powinieneś szukać brokera pod tym kątem. W pierwszym przypadku, dobrym wyjściem może okazać się [Pepperstone](#). W drugim zaś, zdecydowałbym się na [Plus500](#). Oferta brokerów FOREX jest naprawdę szeroka. Można śmiało w niej przebierać.

Drugi sposób na ograniczenie kosztów ma związek z Twoją techniką inwestowania. **By zmniejszyć ponoszone koszty, ogranicz liczbę wykonywanych transakcji.** Ujmując to inaczej, korzystaj z takich strategii inwestycyjnych, które generują mniejszą liczbę sygnałów. W ten sposób osiągniesz podwójną korzyść. Po pierwsze, zmniejszysz wysokość kosztów, które płacisz za handel. **Poza tym, ta zmiana sprawi, że mniej czasu**

będziesz spędzał na analizie wykresów. Im mniej sygnałów generuje Twój system, tym więcej czasu jesteś poza rynkiem. Może to wpłynąć korzystnie zarówno na Twoje samopoczucie, jak i osiągnięte wyniki.

Potencjał zysku zawieranych transakcji również wpływa na ponoszone przez Ciebie koszty. W jaki sposób? Jeśli nastawiasz się na zyski rzędu 5-10 pips, to Twoje bezpośrednie koszty będą stanowić od 10 do nawet 40% oczekiwanego zysku. W takich warunkach, naprawdę ciężko będzie Ci generować systematyczne dochody. Co innego, jeśli oczekujesz, że transakcja przyniesie Ci pomiędzy 100 a 500 pips. Wtedy Twoje koszty stanowią niewielką część osiągniętych zysków. **Co do zasady, im większy potencjał mają Twoje transakcje, tym mniejszy wpływ mają koszty na wyniki Twojego Tradingu.** Pamiętaj o tym, kiedy będziesz otwierał kolejną transakcję.

Podsumowanie

W tej lekcji dowiedziałeś się, z jakimi kosztami masz do czynienia na FOREX. Rozbiłem je dla Ciebie na czynniki pierwsze. Poznałeś również trzy proste sposoby na ograniczenie kosztów swojego handlu. **Jeśli będziesz stosował się do przedstawionych tutaj sugestii, ograniczysz zarówno sumę kosztów, jak i ich udział w Twoich zyskach.**

Ćwiczenia

By ta lekcja zapadła Ci głęboko w pamięć, wykonaj poniższe ćwiczenia:

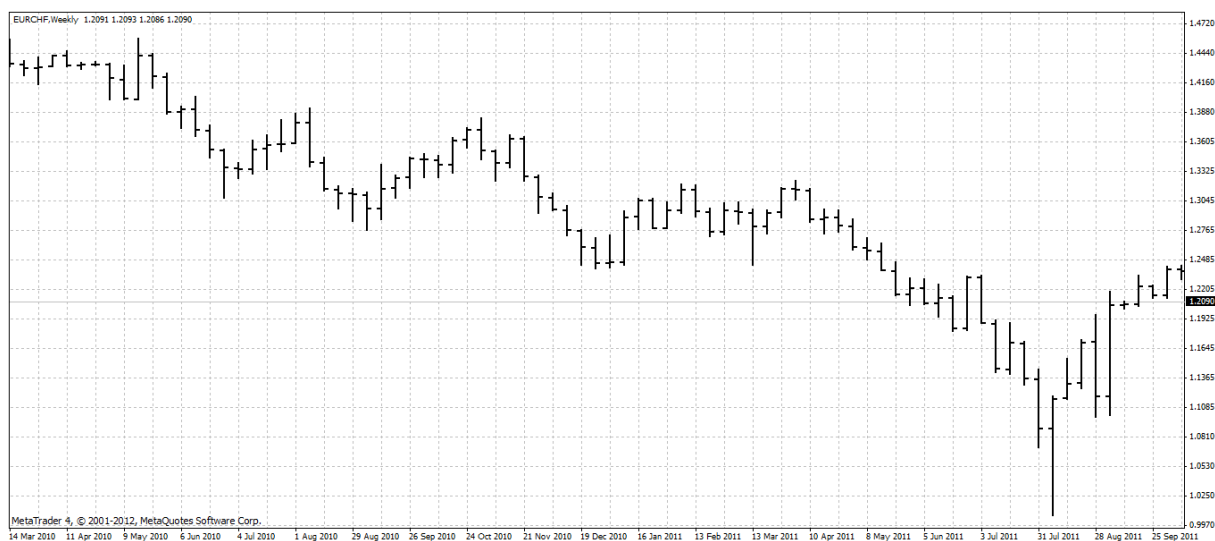
1. Wejdź na moją [stronę internetową](#) i porównaj oferty różnych brokerów FOREX. Zbadaj proponowany przez nich spread, siedzibę ich firmy i proponowane promocje. Wybierz najlepszego brokera dla siebie.
2. Sformułuj strategię inwestycyjną, która będzie generować jedną transakcję dziennie. Jeśli już dysponujesz taką strategią, wprowadź w niej reguły, które ograniczą transakcje do jednej na tydzień. Eksperyment możesz przeprowadzić na demo. Sprawdź jak to wpłynie na wyniki.

Lekcja 6. Handluj na płynnych rynkach

Wyobraź sobie, że kupujesz mieszkanie w centrum Żagania. Masz nadzieję sprzedać je po miesiącu z dużym zyskiem. Mija miesiąc, więc wystawiasz swoją nieruchomość na rynku i czekasz na kupujących. Czekasz, czekasz i... nic. Co się stało? Dlaczego telefony się nie urywają i nikt nie chce odkupić od Ciebie nieruchomości? Trafiłeś na niepłynny rynek. W tej lekcji opowiem Ci, jak uniknąć takich sytuacji na FOREX.

Brak płynności na rynku wykończy każdą strategię inwestycyjną. Za przykład weźmy rynek EURCHF. Od momentu, kiedy SNB ogłosił obronę kursu franka do euro na poziomie 1.20, rynek właściwie umarł. Spójrz na poniższe wykresy.

Tak rynek EURCHF wyglądał tuż po interwencji Banku Centralnego:

Źródło: www.xemarkets.com

Taki zaś efekt wywołała interwencja i skupowanie dewiz w nieograniczonych ilościach przez SNB:

Źródło: www.xemarkets.com

Jak widzisz powyżej, na rynku nastał brak płynności. Dlaczego? **Bo wiedząc o zamierzeniach SNB, żaden inwestor nie będzie chciał kupować euro poniżej kursu 1.20.** Wiadomo przecież, że Bank i tak broni granicy 1.20. Dlatego poniżej tego poziomu widzimy w zasadzie brak ruchu. **Używając początkowego przykładu, wchodząc short na EURCHF po 1.20, nikt „nie odkupi” od nas naszej pozycji.** Znajdujemy się wtedy na niepłynnym rynku.

Dlaczego więc kurs nie ruszy w przeciwnym kierunku? Tutaj do głosu dochodzą stare dobre czynniki popytu i podaży. **Popyt na franka szwajcarskiego wciąż przewyższa popyt na euro. W tej sytuacji ruch na rynku w zasadzie zamarł.** Co będzie dalej nikt nie przewidzi. Jedno wiemy na pewno – **każda strategia inwestycyjna, oparta na podążaniu za trendem, poleganie na takim rynku.** Śmiem twierdzić, że w zasadzie żadna strategia nie ma szans zarabiać w takich warunkach.

Po co więc męczyć się z tak niepłynnym rynkiem? Nie lepiej po prostu przełączyć platformę na inny wykres? **Na FOREX masz do wyboru tyle par walutowych, że gdzieś na pewno panuje trend i są do zarobienia pieniądze.** Szukaj tych rynków. Jeśli rynek EURUSD tworzy konsolidację, a GBPUSD niemrawy trend spadkowy, to zerknij na EURGBP. Może się

okazać, że znajdziesz bardzo ładny trend wzrostowy. **Uelastycznij swoje podejście do Tradingu.** Wtedy nauczysz się zarabiać systematycznie na FOREX.

Jedna uwaga dotycząca szukania okazji na tzw. parach egzotycznych. **Odradzam Ci wchodzenie na rynki niezwiązane z głównymi parami walutowymi.** Mam tutaj na myśli rynki, które nie stanowią kombinacji walut: USD, CHF, EUR, GBP, JPY, AUD. Biorąc tylko te 6 walut, masz do handlowania aż 15 par. Na którejś na pewno znajdziesz okazję do zarobienia.

Takie rynki, jak USDPLN, AUDHUF, USDRUB i inne tego typu kombinacje absolutnie odpadają. Twierdzę tak ze względu na dwa aspekty „egzotyków”. Po pierwsze, spread na tych parach jest po prostu powalający. Czasami musisz płacić nawet 100 pips, by otworzyć pozycję. Jak to się ma do oczekiwanego zysku, o którym rozmawialiśmy w poprzedniej lekcji? Po drugie, te rynki niewiele się poruszają. Większość par egzotycznych trzyma się w ciasnych konsolidacjach. Na tym przecież zależy bankom centralnym tych państw. Kurs waluty ma pozostać w przewidywalnym paśmie. Ciężko zarobić cokolwiek na takich rynkach.

Podsumowanie

W tej lekcji zobaczyłeś, jak ważnym aspektem Twojego Tradingu jest płynność. Widziałeś przykład braku płynności i dowiedziałeś się, jak sobie z nim radzić. Poznałeś również moją opinię na temat egzotycznych par walutowych. Wiesz również dlaczego nie jest ona zbyt pochlebna.

Ćwiczenia

By natychmiast zastosować prezentowane tutaj pomysły, wykonaj poniższe zadania:

1. Otwórz wykresy 15 par walutowych, które stanowią kombinację walut: USD, CHF, EUR, GBP, JPY, AUD.
2. Sprawdź na ilu z nich panuje trend. Na których znajdziesz okazję do zarobienia? Zanotuj to w swoim notatniku i po tygodniu sprawdź trafność swoich obserwacji.

Lekcja 7. Czytaj książki na temat Tradingu

Denis Diderot powiedział: „*Ludzie przestają myśleć, gdy przestają czytać*”. Na FOREX to stwierdzenie jest równie prawdziwe, co w innych dziedzinach życia. By osiągać sukcesy na FOREX, musisz nieustannie się rozwijać. Lektura książek to jedna z najlepszych metod na realizację tego celu.

Wiedz od razu, że wiele krążących po rynku książek nie zaspokoi Twojego apetytu na wiedzę. **Niestety, edukacja inwestycyjna, szczególnie w dziedzinie Tradingu na FOREX, wciąż nie wykracza poza absolutne podstawy.** Jeśli jednak zaciśniesz zęby i przebrniesz przez wiele nędznych publikacji, w końcu odkryjesz prawdziwe perełki. Będą to książki, które ukształtują Cię jako Tradera.

Dokładnie tak było w moim przypadku. Osobiście przeczytałem blisko 200 książek na temat Tradingu, analizy technicznej i psychologii inwestowania. **Mogę śmiało powiedzieć, że 95% z nich nie było warte papieru, na których je wydrukowano.** Nie zmienia to faktu, że wyciągnąłem potężną wiedzę z pozostałych 10 książek. Były to dzieła napisane przez praktyków rynkowych.

Jak odróżnić, czy książkę napisał laik, czy profesjonalista? Po pierwsze, zwróć uwagę na tytuł. **Rzadko profesjonalny Trader zatytułuje swoje dzieło „FOREX dla początkujących” czy „Podstawy FOREX”.** To typowy sprzedażowy tytuł. Ma na celu przyciągnięcie ludzi, którzy dopiero zaczynają na FOREX. Znajdziesz tam wiedzę, którą z łatwością odszukasz w Google czy na forach internetowych. Moim zdaniem nie warto za taki poziom płacić 40 czy 50 zł, których żąda księgarnia.

Jakie tytuły nadają swoim książkom profesjonaliści? Zobaczmy. Posłużę się listą 10, moim zdaniem, najbardziej wartościowych publikacji. Spójrz na kolejną stronę.

1. [Joe Ross – „Trading is a Business”](#)
2. [Alexander Elder – “Come Into My Trading Room”](#)
3. [Van Tharp – “Trade your Way to Financial Freedom”](#)
4. [Victor Sperandeo – “Trader Vic”](#)
5. [Robert Miner – “High Probability Trade Strategies”](#)
6. [Mark Douglas – “Trading in The Zone”](#)
7. [Edwin Lefevre – “Reminiscences of Stock Operator”](#)
8. [Rob Booker – “Adventures of The Currency Trader”](#)
9. [Richard D. McCall – “The Way of Warrior Trader”](#)
10. [Brett D. Steenbarger – “Enhancing Trader’s Performance”](#)

Jak pewnie zauważyłeś, w ani jednym z powyższych tytułów nie znajdziesz wzmianki o podstawach czy początkujących. **Autorzy tych książek, pisali je dla ludzi, którzy chcą na poważnie zająć się inwestowaniem.** Przytoczyłem tutaj oryginalne wersje tytułów, ponieważ polskie tłumaczenie trochę je zniekształca. Linki poprowadzą Cię do recenzji każdej z książek.

Kolejnym aspektem, na który warto zwrócić uwagę, jest spis treści. **Jeśli rozważasz zakup książki, w której aż roi się od rozdziałów teoretycznych, to odłóż ją na półkę.** Ta książka nie polepszy Twoich umiejętności. Szczególnie jeśli pojawiają się rozległe wywody na temat rodzajów wykresów cenowych, rodzajów zleceń czy tego, że FOREX to największy rynek finansowy. Jeśli szukasz wiedzy o Tradingu, tam na pewno jej nie znajdziesz.

W książkach podstawowych występują również króciutkie rozdziały pod bardzo szerokimi tytułami. Przykładami takich rozdziałów są: „Analiza techniczna”, „Analiza fundamentalna” czy „Strategie inwestycyjne”. **Przecież dobrze wiesz, że nie sposób opisać w jednym rozdziale tak pojemnych działów wiedzy. Dlatego autor ogranicza się do zjechania tematu po łebkach.** Bez różnicy, czy ktoś na tym skorzysta czy nie. Ważne, żeby książka się sprzedała. Mam nadzieję, że po przeczytaniu tej lekcji, będziesz trzymał się z daleka od tego typu „dzieł”.

Zbiór 10 książek, który podałem Ci wyżej oceniam jako dzieła najwyższej próby. **Stanowią one esencję wiedzy, potrzebnej do zarabiania na FOREX.** Te książki możesz w zasadzie czytać w kółko. Za każdym razem znajdziesz w nich coś nowego, pewien drobny szczegół, który może pozytywnie wpłynąć na Twój Trading. **Każdą z tych 10 pozycji przeczytałem co najmniej trzykrotnie.** Nie żartuję. Dobrej wiedzy nigdy dość. Musisz karmić swój umysł codziennie wartościowymi informacjami. Życzę smacznego ;-)

Ćwiczenia

Dla utrwalenia informacji, które zdobyłeś w tej lekcji, wykonaj proszę poniższe ćwiczenia:

1. Odwiedź strony największych księgarń internetowych, poświęconych inwestycjom:
  - www.onepress.pl
  - www.maklerska.pl
  - www.amazon.com
2. Jeśli któraś z 10 wymienionych wyżej książek przykuje Twoją uwagę, po prostu ją kup. Zdaję sobie sprawę, że nie są to pozycje tanie. Zobaczysz jednak, jak wielką wartość dodadzą one do Twojego Tradingu. Każda inwestycja w Twoją edukację na FOREX zwróci się co najmniej tysiąckrotnie.
3. Możesz zdobyć te książki również w inny sposób, jednak nie wypada mi mówić w jaki ;-)

Lekcja 8. Sformułuj kompletny plan inwestycyjny

Trading, jak każdy inny biznes, wymaga planowania. Bez planu działania, pogubisz się w zawłościach rynku FOREX. **Jeśli nie rozpiszesz dokładnie, jak zachowasz się w każdej sytuacji, zbyt łatwo padniesz ofiarą własnych emocji.** W tej lekcji, przejdziemy razem przez każdy element planu inwestycyjnego. Skupimy się na czterech elementach, które musi zawierać kompletny plan.

Po co w zasadzie tworzyć plan inwestycyjny? Przecież każda sytuacja na rynku jest inna. Czy w ogóle jesteśmy w stanie wpasować rynek w jakiś sztywny schemat? Bardzo dobre pytania. Tak, to prawda. **Nie jesteś w stanie zbudować modelu inwestycyjnego, który reagowałby na każde zachowanie rynku.** W końcu, jak ustaliliśmy wcześniej, ruch cen jest zjawiskiem losowym. Możesz jednak dostosować swoje działania tak, aby w pełni wykorzystać losową naturę rynków i na tym zarabiać. Do tego służy Twój plan inwestycyjny.

Co do zasady, im bardziej mechaniczny plan, tym lepiej. Szczególnie na początku poważnego inwestowania. Mówiąc „mechaniczny” mam na myśli brak uznaniowości. Chodzi o plan, dzięki któremu wiesz dokładnie, jak się zachować. Metody uznaniowe możesz wprowadzać, ale dopiero po wielu latach praktyki. Czy są one konieczne do zarabiania na FOREX? Według mnie nie. **W moim własnym Tradingu nie ma nawet centymetra uznaniowości.** Każde moje zachowanie wynika z niemal automatycznego planu działania.

Rozmawiając o Tradingu pamiętaj, że to biznes jak każdy inny. Popatrz na inne biznesy i wykorzystywane przez nich systemy. **Za przykład weźmy znaną wszystkim firmę McDonald’s. Ta restauracja działa według sztywnego schematu na całym świecie.** Każdy lokal wygląda niemal identycznie, a dania w menu nigdy nas nie zaskoczą. Nawet obsługa klienta w Stanach Zjednoczonych i Bangladeszu niczym się nie różni. Wszędzie usłyszymy znane z reklamy: „A może frytki do tego?”.

To, że McDonald's nie potrafi dokładnie przewidzieć zachowania każdego klienta wcale nie przeszkadza im w robieniu wielkiego biznesu. Tak samo jest na FOREX. **To, że rynku nie można przewidzieć, nie ogranicza potencjału do zarabiania na nim pieniędzy. Żadna firma nie dysponuje kryształową kulą.** Jednak każdy zyskowny biznes ma precyzyjny plan działania. Jak on wygląda w przypadku Tradingu na FOREX?

Twój kompletny plan inwestycyjny powinien zawierać 4 podstawowe elementy:

1. Punkt wejścia na rynek.

Określ dokładnie, czego szukasz na wykresie. **Im lepiej to opiszesz, tym łatwiej będzie Ci znaleźć „Twoją” transakcję.** Może to być wybicie high/low słupka dziennego albo wybicie Inside Bara. Jakikolwiek układ wykorzystasz, opisz go dokładnie w tej części swojego planu.

2. Punkt wyjścia ze stratą

Równie ważnym elementem Twojego planu jest określenie punktu wyjścia ze stratnej transakcji. Jeśli rynek nie zachowa się w oczekiwany sposób, to kiedy zamkniesz pozycję? **Miej w sobie dyscyplinę, by zawsze ustawiać zlecenie Stop Loss w momencie składania zlecenia.** Żadnego kombinowania, czy „dawania miejsca” transakcji. Jeśli trade nie idzie w odpowiednim kierunku, musisz wiedzieć kiedy go zamknąć.

3. Wielkość pozycji

Gdy wyznaczyłeś już, czego szukasz na rynku i kiedy zamkniesz stratną pozycję, pora na określenie wielkości tej pozycji. **Czy wejdiesz 1 lotem, niezależnie od odległości Twojego SL? A może zastosujesz model procentowy i zaryzykujesz odpowiednią część swojego kapitału?** Musisz to wszystko wiedzieć. W momencie otwierania pozycji nie będzie czasu na ustalanie tych parametrów.

4. Strategia wyjścia z rynku

Ostatnim i zarazem najważniejszym elementem Twojego planu jest strategia wyjścia z rynku. **Szacuję, że między 90 a 95% Traderów nie ma pojęcia, jak zamknie zyskowną pozycję przed jej otwarciem.** To typowe dla ludzkiej natury. Chcemy, by nasza transakcja zarobiła jak najwięcej. Ile to jest? Sam musisz wiedzieć. Powiem Ci od razu, że nigdy nie złapiesz ruchu rynku w całości. Sztuka polega na tym, by wziąć z rynku tyle, ile nam daje i być z tego zadowolonym.

Podsumowanie

Mam nadzieję, że teraz widzisz, jak ważne byś sformułował swój własny plan inwestycyjny. Po tej lekcji, wiesz już jak go stworzyć. Z planem w ręku będziesz mógł spokojniej podchodzić do swoich inwestycji. Muszę Cię jednak ostrzec. **Korzystanie z planu niestety nie uchroni Cię przed ponoszeniem strat. Taka już natura tego biznesu.** Możesz być świetnie przygotowany, wszystko dopiąć na ostatni guzik, a i tak ponieść porażkę. Jak sprawdzić, czy Twój plan przyniesie zyski na FOREX? O tym opowiem Ci już w kolejnej lekcji.

Ćwiczenia

Poznałeś schemat budowy kompletnego planu inwestycyjnego. By wprowadzić go w życie, wykonaj proszę poniższe ćwiczenia:

1. Weź kartkę papieru, długopis i zacznij pisać. Spisz natychmiast swój plan inwestycyjny! Zajmie Ci to dosłownie chwilkę. Jednak wpływ tego ćwiczenia na Twój Trading może okazać się ogromny.
2. Jeśli z jakichś powodów nie masz pomysłu na swój plan lub po prostu nie chce Ci się go pisać, mam dla Ciebie prezent. Skorzystaj z prostego planu inwestycyjnego, który dla Ciebie przygotowałem. Znajdziesz go na mojej stronie w zakładce [Strategia](#). Życzę przyjemnego stosowania.

Lekcja 9.   Przetestuj dokładnie swój plan

Sformułowałeś już plan inwestycyjny. Wiesz czego szukasz na rynku i jak zachowasz się w każdej sytuacji. Określiłeś również wielkość Twoich pozycji i ogólny schemat zarządzania ryzykiem. Pora teraz sprawdzić, czy Twój plan w ogóle się do czegoś nadaje. **To, że masz kompletny plan inwestycyjny nie oznacza, że będzie on zyskowny.** Skąd będziesz wiedział, ile wart jest Twój plan? Musisz go dokładnie przetestować. O tym będziemy rozmawiać w tej lekcji.

Już jesteś o jeden krok dalej niż wszyscy Traderzy, testujący swoje systemy. Masz plan! **Nie uwierzysz, jak wielu znanych mi Traderów, bierze się za testowanie kiedy nie wiedzą dokładnie czego szukają.** Musisz dokładnie określić swój plan przed testowaniem. Po to właśnie była Lekcja 8. Twój plan jest swego rodzaju hipotezą. Pora na jej weryfikację w testach. Jak ją przeprowadzić?

Będziesz potrzebował programu do testowania systemów inwestycyjnych. **Jeśli, tak jak ja, nie potrafisz programować, przyda Ci się profesjonalne oprogramowanie, które ułatwi Ci pracę.** Do wyboru masz kilka programów:

- [Amibroker](#)
- [Forex Tester](#)
- [Trend Navigator](#)

Osobiście, do testów na FOREX wykorzystuję program [Forex Tester](#). Ten program spełnia wszystkie moje wymagania. Z jego pomocą, możesz „cofnąć się w czasie” i przeprowadzać transakcje tak, jak na prawdziwym rynku. **Możesz zawierać kilka transakcji w jedną stronę, zamykać pozycję w częściach lub handlować na kilku rynkach na raz.** Niewiele programów daje Ci taką możliwość. Dużą zaletą jest możliwość obserwacji rynku słupek po słupku, czy wręcz tick po ticku. To rozwinie Twoje umiejętności analityczne i pomoże w budowie kolejnych systemów i planów inwestycyjnych.

Pamiętaj, że głównym celem Twoich testów jest sprawdzenie, czy stworzony wcześniej plan będzie zyskowy na FOREX. **Przede wszystkim, musisz zdefiniować, czy ten plan ma działać na każdym rynku, czy tylko na jednym. W jakiej perspektywie czasowej chcesz realizować swój plan?** Gdy już to wiesz, przechodzisz do testów. Pokażę Ci jak ja testuję plan inwestycyjny na przykładzie IBB. Przejdziemy przez cały proces krok po kroku.

Krok 1. Zbadaj plan na najnowszej historii

Najczęściej buduję strategie oparte na wykresach dziennych. **Dlatego dla mnie najnowszą historię stanowi ostatni rok notowań. W przypadku IBB, byłby to rok 2011.** Przeprowadzam testy ręcznie, słupek po słupku, by ocenić, czy ten system ma rację bytu w obecnych warunkach. Dla ułatwienia, używam stałej wielkości zlecenia, 1 lot. Wielkość pozycji dostosowujesz dopiero po przeprowadzeniu testów.

W trakcie testu, nie zwracaj uwagi na osiągnane wyniki. **Twoim celem jest sprawdzenie, czy metoda działa, czy nie.** Jeśli będziesz „majstrował” przy systemie, to owszem, wyniki osiągniesz super. **Każdy potrafi zarabiać na wykresie historycznym.** Jednak taka zabawa nie da Ci informacji na temat tego, ile naprawdę wart jest Twój system. Z poprawkami wstrzymaj się do ostatniego etapu.

Krok 2. Sprawdź parametry systemu (skuteczność, serie strat, R/R)

Gdy już otrzymasz wyniki z ostatniego okresu, jesteś w stanie ocenić, ile wart jest Twój system. **Jeśli system oparty na D1 przez cały ostatni rok nie dał pozytywnego rezultatu, nie warto go stosować.** Nawet jeśli w testach historycznych wyniki wypadną super, system prawdopodobnie nie pasuje do obecnych warunków rynkowych. Przez pozytywny rezultat mam na myśli jedno – czy zarobił, czy nie.

Poza samym zyskiem, warto też sprawdzić inne parametry systemu. Najważniejszymi metrykami każdej strategii są:

- Prawdopodobieństwo zysku
- Stosunek przeciętnego zysku do przeciętnej straty
- Ilość transakcji

Przy użyciu strategii IBB, zawarłeś 42 transakcje w 2011 roku. 18 z nich zakończyło się zyskiem, a 24 stratą. Stosunek przeciętnego zysku do straty był z góry ustalony i wynosił 2:1. Oznacza to, że system zarobił w badanym okresie. **W kolejnym etapie porównujesz otrzymane parametry z dłuższym okresem historii.** Chcesz sprawdzić, czy w dłuższej perspektywie czasu, system zwracał podobne rezultaty.

Krok 3. Przetestuj okres 10 razy dłuższy

Bierzesz teraz na warsztat okres 10 ostatnich lat. Tutaj zaczyna się dla mnie najbardziej żmudna robota. **Nie umiem programować, więc każdą strategię testuję ręcznie. Niestety, znalezienie informatyka, który jest sumienny, słowny i zna MQL graniczy z cudem.** Jeśli potrafisz programować strategie automatyczne, daj znać. Bardzo ułatwisz mi życie :-).

Powróćmy do testów. Robisz dokładnie to samo, co w pierwszym kroku. Wykonujesz transakcje automatycznie. Nie zastanawiasz się jaki masz obecnie stan rachunku testowego. Po prostu wykonaj wszystkie transakcje.

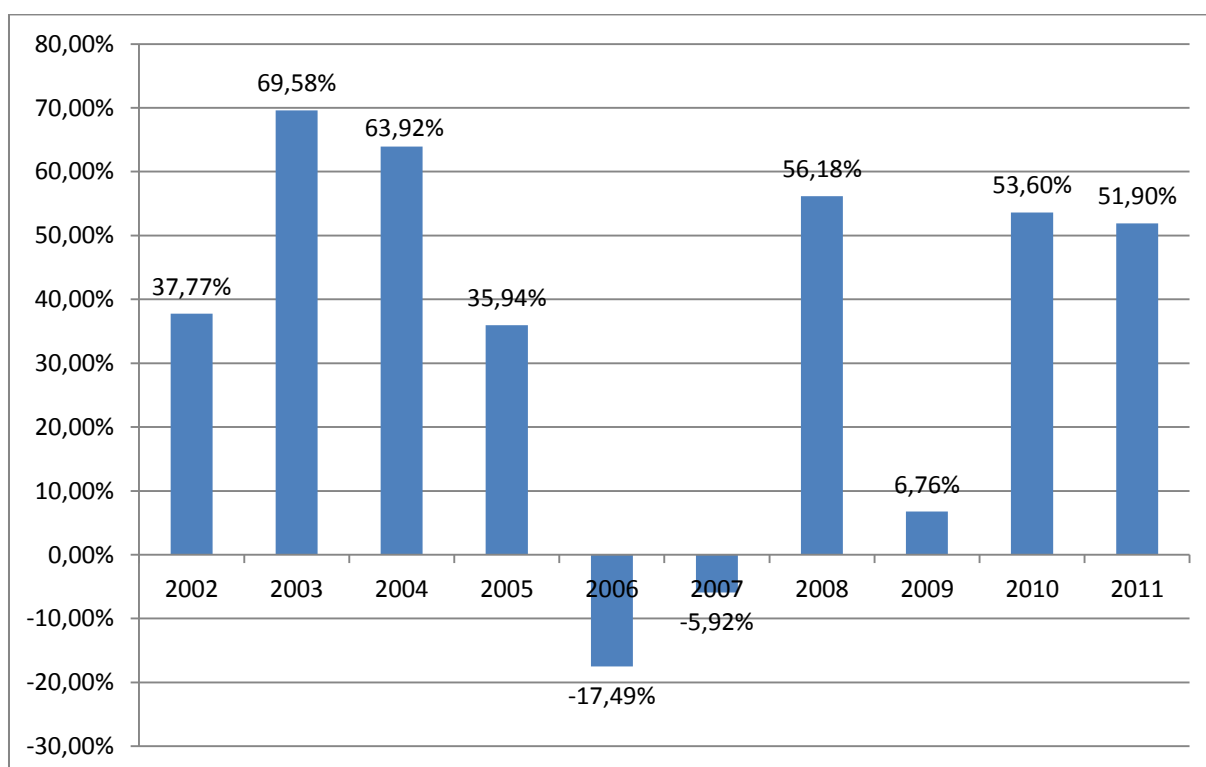
Krok 4. Przeanalizuj wyniki w Excelu

Przeprowadziłeś testy na całej historii. [Forex Tester](#) nie będzie Ci już potrzebny. **Wyeksportuj teraz wyniki do Excela, by móc łatwiej je przeanalizować.** Sprawdź jak Twój plan prezentował się w kolejnych latach. Czy w każdym roku był zyskowny? Jakie było największe obsunięcie kapitału? Ile trwała najdłuższa seria strat? Czy wyniki po 10 latach są

zbieżne z tymi, które system osiągnął w ostatnim roku? Odpowiedzi na wszystkie te pytania znajdziesz w Excelu.

Jeśli Twój plan osiągnął na przestrzeni całego testu porównywalne wyniki, możesz zacząć go stosować. **To, że wyniki były porównywalne, nie oznacza, że system w każdym roku musiał przynosić zyski.** Popatrz jak to wygląda w przypadku IBB. Przedstawione wyniki, zakładają ryzykowanie 3% kapitału na jedną transakcję:

Wyniki Strategii IBB w latach 2002 – 2011

Na pierwszy rzut oka widzisz, że IBB nie był nieprzerwanie zyskowny. Nie zmienia to faktu, że na przestrzeni testów, parametry systemu utrzymały się na stałym poziomie:

	2011	2002-2011
Prawdopodobieństwo zysku	42,86%	41,25%
Przeciętny zysk/przeciętna strata	2	2
Ilość transakcji	42	417

Na podstawie przeprowadzonych testów, **możesz wyciągnąć wniosek, że konsekwentne stosowanie strategii IBB, przyniesie Ci zyski w długim terminie.** Pamiętaj jednak, o czym mówiliśmy w lekcji 2. Rynek ze swej natury jest zjawiskiem losowym. Nawet najlepiej przygotowany i przetestowany system może stracić w realnych warunkach. **Jednak z kompletnym i dokładnie przetestowanym planem inwestycyjnym jesteś dosłownie lata świetlne przed całą masą maruderów, którzy chcieliby zyskiwać na giełdzie.** Podejmij działanie już dziś, przetestuj swój plan i zacznij zarabiać na FOREX!

Ćwiczenia

To była długa lekcja. Możesz przeczytać ją ponownie, by wszystkie przedstawione pomysły stały się dla Ciebie jasne. Dla utrwalenia, wykonaj poniższe zadania:

1. Wejdź na stronę www.forextester.com, ściągnij darmową wersję programu i rozpocznij testowanie. Przeprowadź swój plan przez wszystkie cztery powyższe kroki.
2. Analizując dane w programie Excel, przetestuj różne modele zarządzania wielkością pozycji. Zobaczysz, że to właśnie ta wartość najbardziej wpływa na osiągnane wyniki.

Lekcja 10. Prowadź dziennik inwestycyjny

Alexander Elder powiedział: *„To co odróżnia amatorów od profesjonalnych Traderów to prowadzenie dziennika inwestycyjnego”*. Uważał tą jedną czynność za znak firmowy każdego zwycięskiego Tradera. W tej lekcji porozmawiamy o tym, dlaczego dziennik inwestycyjny jest tak ważny oraz jakie elementy powinien zawierać.

Wielu Traderów, gdy słyszy słowo „dziennik”, od razu ma negatywne skojarzenia. Dziennik przypomina nam bardziej o odległych latach szkolnych. Ten przedmiot służył do karania nas za braki w wiedzy lub nieobecności. Nie będę Cię oszukiwał. W Tradingu spełnia podobne zadanie ;-).

To jednak tylko jedna z jego funkcji. **Dziennik pozwala Ci na chłodno spojrzeć na Twoje działania. Z łatwością porównasz je z wcześniej sformułowanym planem inwestycyjnym.** Jeśli działasz wbrew planowi, będziesz miał szansę to zmienić i nie popełniać tych samych błędów w przyszłości. Można powiedzieć, że **dziennik służy po pierwsze jako strażnik przestrzegania planu inwestycyjnego.** Jeżeli ignorujesz swój plan, możesz uzyskać krótkotrwałe korzyści. Jednak prędzej czy później takie postępowanie zakończy się dotkliwymi stratami.

Drugą ważną funkcją dziennika inwestycji jest zapisywanie Twoich obserwacji dotyczących rynku. **Z jednej strony obserwujesz swoje zachowanie, z drugiej zaś słuchasz, co rynek do Ciebie mówi.** Dobrze prowadzone zapiski mogą natchnąć Cię do stworzenia jeszcze zyskowniejszych metod inwestycji. Pamiętaj, że Twój plan to tylko jeden z wielu możliwych. Jeśli znajdziesz coś godnego uwagi na rynku, dlaczego tego nie wykorzystać? **Obserwuj rynek przez pryzmat stosowanej strategii.** Czy tuż po wejściu zawsze jesteś na plusie? Jak długo trwają Twoje zyskowe transakcje? O ile pipsów rynek ruszył się przeciwko Tobie, zanim osiągnął cel? Odpowiedzi na te pytania da Ci Twój dziennik inwestycyjny.

Najważniejszą cechą Twojego dziennika powinien być jego osobisty charakter. **Prowadź go tak, jak Ci wygodnie.** Nie utrudniaj sobie życia wypełnianiem całych kolumn liczb i wypracowaniem na temat transakcji. **Jeśli prowadzenie dziennika będzie dla Ciebie udręką, w niedługim czasie przestaniesz to robić.** Pokażę Ci na własnym przykładzie, jak ja prowadzę dziennik inwestycyjny.

Osobiście nie prowadzę swojego dziennika w formie pisemnej. Kiedyś próbowałem to robić. Wypełniałem całe mnóstwo arkuszy kalkulacyjnych i wklejałem wykresy w każdej możliwej perspektywie czasowej. **Po pewnym czasie mi to brzydło.** Tak naprawdę, to prowadzenie dziennika zajmowało tyle czasu, że traciłem ochotę na analizę rynku. Zrezygnowałem z pisanego dziennika, bo dodatkowo nie przynosił żadnych efektów.

Zamiast tego, wybrałem inną drogę. **Teraz po prostu nagrywam każdą moją transakcję.** Nie obserwuję rynku w ciągu dnia, więc nie filmuję dokładnie momentu otwarcia i zamknięcia pozycji. **Jednak dbam o to, aby każdy moment decyzyjny był uwieczniony.** Nagranie takiego filmu zajmuje mi około 20 sekund. Pokazuję na nim wykres i dokładam własny komentarz. Przeglądając później moje transakcje, wiem dokładnie co myślałem w danym momencie. **Kiedy coś zapisujesz, to podświadomie to edytujesz.** Gdy zaś nagrywasz, jesteś najbliżej prawdy. Próbkę moich filmów możesz zobaczyć w dziale [Video](#) na mojej stronie internetowej.

Dochodzimy tutaj do kolejnego ważnego elementu dziennika inwestycyjnego. Powiedzieliśmy już, że powinien być łatwy w prowadzeniu. **Nie zapominaj jednak, żeby łatwo go było przeglądać. Na co Ci dziennik, skoro nigdy do niego nie zajrzysz?** Rzadko znajdziesz czas na przewertowanie 30 stron własnych zapisków. Jeśli do tego będą niepełne i pozbawione struktury, zupełnie się pogubisz. **Kiedy prowadzisz swój dziennik w formie video, z łatwością przejrysz ostatnie 30 transakcji.** Cały proces zajmie Ci około 10 minut. Sprawdź sam, czy taka forma Ci odpowiada. U mnie sprawdza się w stu procentach.

Poza filmami video, wszystkie ważne dla mnie dane przetrzymuję w programie [Trade Log](#) i w arkuszach Excela. Wtedy mogę porównać, czy obecne wyniki odpowiadają tym, które otrzymałem w testach. Nie nastawiam się, że będą identyczne. **Wyniki rzeczywiste niemal zawsze wypadają gorzej niż w testach historycznych.** W arkuszach kalkulacyjnych łatwiej będzie Ci analizować Twoje transakcje. By szybko wprowadzić dane, dotyczące transakcji do Excela, wystarczy wygenerować raport w MT4. Następnie otworzyć go przez przeglądarkę internetową, skopiować treść, wkleić do Excela i gotowe.

Gdy przeglądam zawarte przeze mnie transakcje, notuję odpowiedzi na dwa najistotniejsze pytania. To dla mnie bardzo ważne ćwiczenie. Nauczył mnie go Brian Tracy. Te pytania to:

1. Co zrobiłem dobrze?
2. Co zrobiłbym inaczej?

Zawsze szukaj pozytywnej strony swoich transakcji. **Zapamiętaj to, co zrobiłeś perfekcyjnie.** Może idealnie wszedłeś na rynek, ale zawałeś kompletnie wyjście? Nie rozpaczaj nad tym. Zapamiętaj idealne wejście i staraj się je konsekwentnie powtarzać. Bicie się po głowie w niczym nie pomoże. Musisz analizować swoje transakcje, wierząc że będzie dobrze.

Przy drugim pytaniu zajmujesz się tym, co sknociłeś. Jeśli nie jesteś zadowolony ze sposobu wyjścia z rynku, napisz jak wyszedłbyś inaczej. **Postaw się ponownie w tamtym momencie decyzyjnym i określ jak byś się zachował.** Zamiast pisać: „jaki jestem głupi!” czy „dlaczego to zrobiłem?!”, napisz „prowadzę pozycję po dołkach i nie pozwalałam innym, by wpływali na mój osąd”. Tak podchodząc do sprawy z każdym dniem będziesz lepszym i bardziej zyskownym Traderem!

Ćwiczenia

Wprowadź powyższe lekcje w życie już dziś, wykonując poniższe ćwiczenia:

1. Nagrywaj każdy moment, w którym podejmujesz decyzje na FOREX. Dodaj odpowiedni komentarz od siebie. Dlaczego zachowujesz się tak, a nie inaczej? Dzięki takiemu prowadzeniu dziennika, dowiesz się o sobie więcej, niż myślisz.
2. Po każdej zakończonej transakcji i przy okresowym przeglądzie, zadaj sobie dwa ważne pytania. Co zrobiłeś dobrze? Co zrobiłbyś inaczej? W ten sposób zmienisz swój dziennik inwestycyjny w potężne narzędzie edukacyjne, które znacząco przyspieszy Twój rozwój na FOREX.

Kilka słów o mnie

Cieszę się, że poświęciłeś czas na lekturę tego poradnika. Mam nadzieję, że zawarta tu wiedza pomoże Ci w osiągnięciu sukcesu na FOREX. Pamiętaj, że Twoja edukacja dopiero się rozpoczyna. Ten poradnik jest jedynie wstępem do ogromu wiedzy, którą mam Ci do przekazania. Tak, ten po prawej to ja :-)

Zapraszam na mojego bloga, poświęconego FOREX. Adres strony to: www.RobertSzymaniak.pl. Znajdziesz tam wiele przydatnych artykułów, poświęconych skutecznym technikom inwestycji, zarządzaniu ryzykiem i psychologii inwestowania. Masz również możliwość zawierania transakcji razem ze mną. Pokażę Ci dokładnie, gdzie wchodzę na rynek i jakich strategii używam do wyjścia z niego. Niczego przed Tobą nie ukryję.

Jeśli chcesz uzyskać łatwiejszy dostęp do bloga, dołącz do mojej społeczności na Facebooku. Na moim profilu zamieszczam na bieżąco wszystkie wpisy z bloga oraz to, co aktualnie przychodzi mi do głowy. Będę bardzo szczęśliwy, jeśli dołączysz do mojej społeczności. Adres: www.facebook.com/RobertSzymaniakpl.

Nie wiem, czy się kiedyś jeszcze spotkamy. Wiedz jednak, że wprowadzanie Cię w arkana Tradingu na FOREX było dla mnie zaszczytem. Życzę Ci z całego serca, abyś spełnił swoje marzenia o osiągnięciu sukcesu na FOREX. Nieważne, czy Twoim celem jest uzyskanie wolności finansowej czy po prostu realizacja swojej pasji inwestycyjnej. Na pewno Ci się uda. Wierz w siebie i nigdy się nie poddawaj. Podążaj śmiało drogą prawdziwego inwestora.

Zostań skutecznym Traderem!

Robert Szymaniak